

Razmjena iskustva, povezanost i savjetovanje su ključni za napredak detektivske djelatnosti

Trendovi, zadnjih desetak godina, napredak u komunikaciji i izlaženje privatnih detektiva iz vlastitih sjena daju dobar smjer prema boljoj međunarodnoj suradnji

— Adela Krivanek Magerl, predsjednica HRPD i Roko Barić, tajnik HRPD

ZEMLJE U susjedstvu, pa tako i Hrvatska, nemaju dugu tradiciju privatne istražne djelatnosti kao neke od zemalja Europe. Bez obzira na to susjedna Republika Slovenija se ističe po brojnosti privatnih detektiva (oko 120) s obzirom na broj stanovnika. Prva zakonska rješenja na našim prostorima uvode Republika Slovenija 1994. godine i Republika Hrvatska 1995. godine, no nažalost obje zemlje kaskaju za modernim zakonskim rješenjima 21. stoljeća, što se nadamo da ćemo zajedničkim snagama uspjeti promijeniti. Iako Hrvatska i Slovenija glase kao zemlje s najstrožim uvjetima za dobivanje detektivske licence gotovo u cijeloj Europi, ne treba izostaviti ni primjer Italije koja nema jedinstveni zakon o privatnim detektivima, ali od 2010. godine dobivanje licenci uređuje njihovo udruženje FEDERPOL koje osim najmanje završene tri godine fakulteta zahtjeva i minimalno tri godine iskustva prije davanja licence privatnog detektiva.

Republika Slovenija

U Sloveniji prvo normativno uređenje detektivske djelatnosti javlja se 1994. godine. Kroz godine je uslijedilo nekoliko promjena zakonskog okvira dok je zadnji

Zakon donesen 2011. godine. Detektivi u Sloveniji rade pod nadzorom komore "Detektivska zbornica" koja redovno provodi edukacije, a koje su ključne radi pružavanja detektivske licence. Osim što je zadužena za provođenje edukacija, Detektivska zbornica vrši nadzor i izdaje širok spektar disciplinskih mjera. Što se tiče edukacije, detektivi nisu dužni stazirati u detektivskim agencijama ali su dužni proći program prekvalifikacije i položiti državni ispit. Detektivi, odnosno detektivske agencije u Sloveniji imaju pravo zatražiti status pravne osobe s javnim ovlastima što im omogućava provođenje programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja. Također, valja izdvojiti kako je Zakon precizno napisan, pa je tako točno napisano kojim informacijama i pod kojim uvjetima detektivi imaju pravo pristupa, a tijela od kojih je zatražena informacija istu moraju dostaviti u roku od 15 dana prema Zakonu o detektivskoj djelatnosti. Ipak, privatni detektivi su u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova dogovorili da se taj rok skрати na pet radnih dana kada god je to moguće. Zakon o privatnim detektivima dopušta korištenje video snimača i diktafona za osiguranje informacija i činjenica, dok u Hrvatskoj to nije slučaj. Još jedna zanimljiva razlika je da Republika Hrvatska "potiče" bivše

djelatnike sigurnosnih službi na rad u privatnom istražnom sektoru ukidanjem staža prije polaganja državnog ispita. Kako bi se izbjeglo korištenje državnih resursa u privatne istražne svrhe, odnosno radi prevencije nelojalne konkurencije i korupcije, Republika Slovenija izričito zabranjuje rad na dvije godine svima koji su obavljali poslove policijskog službenika, ovlaštene službene osobe u Slovenskoj obavještajno-sigurnosnoj agenciji ili Obavještajno-sigurnosnoj službi ministarstva nadležnog za obranu (Zakon o detektivskoj djelatnosti). Potrebno je još navesti kako su privatni detektivi u Sloveniji dužni imati obvezno osiguranje od profesionalne odgovornosti što se ne viđa često u zakonskim rješenjima.

Republika Mađarska

Republika Mađarska nema jedinstveni zakon o detektivskoj djelatnosti već neke osnovne okvire za rad daje u zakonu koji uređuje zaštitu pojedinaca i imovine te provođenje privatnih istraga. Zakon u tom kontekstu daje kratki skup uvjeta i zabrana za izvođenje privatnih istraga, ali ne daje jasne naputke što i na koji način privatni detektivi smiju obavljati. Treba napomenuti da, iako se može smatrati da Mađarska praktički nema zakon o privatnim detektivima, ima organizirano

udruženje privatnih detektiva koje provodi razne edukacije i čiji se članovi strogo moraju pridržavati etičkog kodeksa.

Republika Srbija

Zadnji zakonski okvir za detektivsku djelatnost u Republici Srbiji, na snazi je od 2018. godine. Sam Zakon ima dosta podudarnosti sa Zakonom o privatnim detektivima Republike Hrvatske u vrsti i načinu izvršavanja istraga. Nekoliko zanimljivih razlika koje je Republika Srbija uključila u svoj zakon je službeno korištenje poligrafa u istrazi ako osoba na isti pristaje. Također, dopušta se upotreba tjelesne sile, papar spreja i vatrenog oružja, ali samo u slučajevima nužne obrane. Uvjet za stjecanje licence je polaganje programa usavršavanja i obuke kao i u Republici Sloveniji. Licenca privatnog detektiva mora se obnavljati svakih pet godina.

Crna Gora

Zakonski okvir donesen 2019. godine ima mali broj razlika u odnosu na druge zemlje u okruženju. U Crnoj Gori je obavezno završiti službeni program prekvalifikacije za dobivanje licence privatnog detektiva. Zakonski je strogo zabranjeno korištenje bilo kakvih sredstva prinude uključujući i vatreno oružje. Također, privatni detektivi osim korištenja metoda: fotografiranja, promatranja i praćenja ne smiju koristiti druge metode za provođenje istrage.

Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina (BiH) nema jedinstveni zakon o detektivskoj djelatnosti. Više puta se radilo na prijedlogu takvog zakona ali do trenutka pisanja ovog teksta Zakon nije službeno usvojen za cijelo područje Bosne i Hercegovine. Entitet Republike Srpske ima zakonski okvir i desetak agencija koje djeluju na području entiteta. Također, Distrikt Brčko u sklopu "Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti" uređuje djelatnost privatnih detektiva. Ipak, na području Distrikta Brčko napravljen je presedan kojim je omogućeno osobama sa završenom srednjom školom da polažu ispit i tako ishoduju licencu privatnog detektiva. Takva praksa nije zabilježena na prostoru Europe, već u svim zemljama gdje je detektivska djelatnost zakonski regulirana traži se najmanje viša stručna sprema. U konačnici samo Federacija BiH nema zakonski propis po kojem bi privatni detektivi mogli djelovati.

Talijanska Republika

Italija nema jedinstveni zakon o detektivskoj djelatnosti, ali zakonom o javnoj sigurnosti, kaznenom postupku, GDPR-u i kroz druge propise te sudske odluke odobrava i regulira djelovanje detektivskih agencija. Dekret Ministarstva unutarnjih poslova dozvoljava široko područje rada

privatnih detektiva. Kao primjeri izdvajaju se provođenje istraga i prikupljanje dokaza u parničnim postupcima koji nisu nužno privatnog karaktera. Također, privatni detektivi imaju pravo: prikupljati, analizirati, procjenjivati i razraditi informacije o: ekonomiji, financijama, kreditima, industrijama, produktivnosti i profesionalnim podacima bilo da se radi o udruženjima, pravnim ili fizičkim osobama. Dobivanje licence do 2010. godine bilo je jedino moguće uz odobrenje predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova u mjestu prebivališta, osim odobrenja nisu postojali posebni uvjeti za dobivanje licence. Nakon 2010. godine udruženje privatnih detektiva Talijanske Republike FEDERPOL se nametnulo kao vodeće tijelo za procjenu znanja i izdavanja licenci. FEDERPOL od kandidata za dobivanje detektivske licence traži višu stručnu spremu sa fakulteta srodnih zanimanja, tri godine iskustva u detektivskoj agenciji, a čiji vlasnik mora imati bar pet godina iskustva, završen tečaj ili dokaz o

Hrvatska i Slovenija glase kao zemlje s najstrožim uvjetima za dobivanje detektivske licence gotovo u cijeloj Europi

radu na istragama u policiji i to ne kraće od pet godina. Ako privatni detektiv želi prikupljati dokaze za obranu u sudskim procesima mora završiti dodatan tečaj i edukaciju. Italija trenutno prema informacijama FEDERPOL-a broji oko 1000 privatnih detektiva.

Trendovi, zadnjih desetak godina, napredak u komunikaciji i izlaženje privatnih detektiva iz vlastitih sjena daju dobar smjer prema boljoj međunarodnoj suradnji. Zajednička razmjena iskustva, povezanost i savjetovanje su ključni za napredak detektivske djelatnosti, ne samo u Hrvatskoj, već i u regiji, a slobodno možemo reći i u Europi. Hrvatski Red Privatnih Detektiva (HRPD) upravo ima za cilj proaktivno povezivanje sa svim udruženjima i relevantnim institucijama s kojima dijeli interese na području regije i Europe kako bi zajednički unaprijedili ovu djelatnost i napravili pozitivne pomake za nove i mlađe naraštaje privatnih detektiva. ■